

ност в „дъното“ на обществените организми, във и чрез които те са екзистирали, че се налага и една пределно аморфна представа за негативно ексцесивната събитийност в ромската история.

Панорамата на тази история я репрезентира не само като монотонна, изоморфна, но и като относително хомогенна в континуитета си. В до болка познатата обща трагична орис на циганите сякаш липсват мащабните очертания, релефните съпоставимости, прозрачната ретроспективност, кипящите от своя семиотичен и семантичен потенциал спомени и реминисценции, дори и конкретната определеност на някакви критерии. В това отношение сякаш липсват определени координатни системи, съобразно които да се локализируют, съпоставят или интерпретират различни исторически и социални поражения, падения, погроми, съдбовни за ромския етнос събития и процеси, които той е инкасирали във времето и пространството (природно-географско и особено обществено-историческо).

Тази парадоксална аморфност дори и на страдателно-ексключивната историческа събитийност е много лесно проверяема. Който и циганин да попитате кои са най-трагичните моменти или периоди в историческата съдба на неговия етнос, за които той знае, то такъв човек или нищо няма да може да ви отговори, или ще се опре на най-общи и тривиални разсъждения за ромската извечна окаяна орис, без да може да спомене абсолютно нищо конкретно. В този смисъл историческата памет на ромите е сякаш кастрирана и ялова и в двете плоскости – тази на историческия и социалния триумф и тази на историко-социалните погроми и трагедии. Затова извечният рефрен на циганите за тяхната зла орис и съдба е функционирали „нонстоп“ в тяхната душевност и перцептивност по особено елементарен и овсекидневен маниер: „Винаги за нас и с нас все така е било, все ние най-много сме страдали, никога за нас не е имало, няма и май няма да има и занаят нещо по-добро или покой“, и т. н.

Липсата на каквато и да е конкретизирана памет у ромите за върховите точки в историческата им биография съвсем естествено предопределя невъзможността за идентифициране на онези персонажи, които са били основни действащи лица в тази биография. Защото там, където векове наред свободно са действали стихии на ерозията и дифузията на историческата памет и се е настанявал и